

Bibliotheek van het federale Parlement

Homo-ouderschap

dossier nr. 92 – 01.12.2004

Deze elektronische versie maakt het mogelijk alle documenten van de papieren versie te raadplegen, die in elektronische vorm bestaan. Dit laatste is niet het geval voor bepaalde artikels van doctrine, die enkel in de papieren versie beschikbaar zijn. Deze papieren versie is voorbehouden aan de leden en de diensten van het federale Parlement.

Alle elektronische adressen waren toegankelijk op de datum van verschijning van het dossier.

Het is echter altijd mogelijk dat bepaalde adressen worden afgeschaft of veranderd.

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	3
EUROPESE UNIE	9
BELGIË.....	10
Wetgeving.....	10
Hangende parlementaire documenten.....	10
Rechtsleer.....	11
FRANKRIJK.....	12
Wetgeving.....	12
Parlementaire documenten.....	12
Pers (uittreksels).....	12
NEDERLAND.....	13
Wetgeving.....	13
Parlementaire documenten.....	13
Commentaar.....	13
DUITSLAND.....	14
Wetgeving.....	14
Parlementaire documenten.....	14
Commentaar over de ontwerpen.....	14
Andere commentaar.....	14
GROOT-BRITTANNIË.....	15
Wetgeving.....	15
Rechtsleer.....	15
ZWEDEN.....	16
Wetgeving.....	16
Rechtsleer.....	16
FINLAND.....	17
Wetgeving.....	17
Rechtsleer.....	17
DENEMARKEN.....	18
Wetgeving.....	18
Rechtsleer.....	18

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

NOORWEGEN	19
Wetgeving - Commentaar	19

Bibliotheek van het federale Parlement

Homo-ouderschap

dossier nr. 92 – 01.12.2004

INLEIDING

In België is de adoptie door homoseksuele koppels aan de orde. Het leek ons derhalve interessant in onze buurlanden de juridische situatie van deze koppels ten opzichte van het homoseksueel ouderschap na te gaan. Daarbij worden volgende punten behandeld : de adoptie door een homoseksueel koppel, de adoptie door een homoseksueel van de kinderen van zijn partner en het gezamenlijk uitoefenen van het ouderlijk gezag door homoseksuele koppels. De medische begeleiding bij voortplanting wordt niet behandeld.

In dit dossier wordt de nadruk gelegd op de juridische aspecten. Bepaalde artikels behandelen het debat rond het homo-ouderschap, maar we hebben geen wetenschappelijke studies opgenomen die zijn uitgevoerd op kinderen, geadopteerd door homoseksuele koppels.

In zijn rapport 2003 betreffende de toestand van de fundamentele rechten in de Europese Unie, nodigt het Europees Parlement de lidstaten uit om partnerschappen buiten het huwelijk te erkennen, zowel voor hetero- als voor homoseksuele koppels en er het recht op adoptie aan te verbinden.

In België werden de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek betreffende adoptie recent gewijzigd door de wet van 24 april 2003. De nieuwe artikels 343 tot 368-8 van het Burgerlijk Wetboek, die nog niet in werking zijn getreden, laten geen adoptie door homoseksuele koppels toe. Krachtens het nieuwe artikel 343§1 van het Burgerlijk Wetboek, wordt adoptie voorbehouden aan een persoon alleen of aan echtgenoten en samenwonenden van verschillend geslacht. De nieuwe wettelijke bepalingen sluiten niet uitdrukkelijk de adoptie van een kind door de echtgenoot of partner van hetzelfde geslacht uit, maar dergelijke adoptie lijkt in te gaan tegen de wil van de wetgever, uitgedrukt in de memorie van toelichting.

Het gezamenlijk ouderlijk gezag binnen homoseksuele koppels is thans niet mogelijk, omdat ouderlijk gezag wordt voorbehouden aan personen die een afstammingsband hebben met het kind. De artikels 373 en volgende van het Burgerlijk Wetboek kennen het gezag immers gezamenlijk toe aan de vader en de moeder van het kind, zelfs bij scheiding of aan één van de ouders als de afstamming slechts ten opzichte van hem vaststaat. In een arrest dd. 8 oktober 2003 was het Arbitragehof van oordeel dat het aan de wetgever toekomt om te preciseren op welke manier het ouderlijk gezag, in het belang van het kind, kan worden uitgebreid naar personen waarmee er geen afstammingsband bestaat. Diverse wetsvoorstellen zijn thans hangend teneinde aan homoseksuele koppels

Bibliotheek van het federale Parlement

Homo-ouderschap

dossier nr. 92 – 01.12.2004

toegang te verlenen tot het ouderschap. Zo zijn er verscheidene wetsvoorstellen neergelegd teneinde het recht op gezamenlijke adoptie open te stellen voor personen van hetzelfde geslacht, die gehuwd zijn of samenwonen en ook om een gehuwde of samenwonende toe te laten het kind van zijn partner te adopteren, ongeacht zijn geslacht.

Andere wetsvoorstellen strekken tot de invoering van het zorgouderschap, wat het zou mogelijk maken om, onder bepaalde voorwaarden, het ouderlijk gezag toe te vertrouwen aan de persoon die, samen met de biologische ouder, zorg draagt voor de effectieve opvoeding van het kind.

Er zijn ook voorstellen die de erkenning van de afstamming instellen. Deze nieuwe wijze van erkenning zou het de echtgenoot of partner van hetzelfde geslacht als de ouder ten opzichte van wie de afstamming is vastgesteld, mogelijk maken om het kind onder bepaalde voorwaarden als tweede ouder te erkennen.

In het Franse recht is adoptie mogelijk door één persoon alleen (art. 343-1 Burgerlijk Wetboek) of door een gehuwd koppel (art. 346 B.W.). Aangezien het huwelijk voor homoseksuelen niet toegelaten is, kunnen ze als koppel niet adopteren. Het Burgerlijk Wetboek verbiedt daarentegen niet de adoptie door alleenstaande homoseksuelen of door samenwonende homoseksuelen die alleen een kind wensen te adopteren, zelfs indien het gaat om het kind van de partner. Toch wordt in de praktijk, en vooral bij samenwoning, aan homoseksuelen vaak adoptie geweigerd. Dit gebeurt ofwel in de administratieve fase (bij volledige adoptie) ofwel in de gerechtelijke fase (bij eenvoudige of volledige adoptie). Tijdens de administratieve fase, de eerste fase bij volledige adoptie, moet de administratie, onder toezicht van de administratieve rechter, zich ervan verzekeren dat de aanvrager(s) voldoende zekerheden biedt(en) alvorens een toelating tot adoptie te verlenen. Deze administratieve fase wordt gevolgd door een gerechtelijke, waarin de rechter al dan niet de adoptie uitspreekt, rekening houdend met het belang van het kind (art. 353 B.W.). Het is in het belang van het kind dat de administratie, de administratieve rechtbanken of de Raad van State de weigering rechtvaardigen indien de levenskeuze (celibaat, homoseksualiteit), die zelf niet in vraag wordt gesteld, psychologische problemen voor het kind dreigt mee te brengen. Afgezien van deze constante rechtspraak van de Raad van State, blijken de rechters soms verdeeld, net zoals de Fransen zelf, zelfs indien een meerderheid van hen gekant is tegen adoptie door homoseksuelen. Zo hebben enkele geïsoleerde vonnissen zich uitgesproken voor eenvoudige adoptie ten voordele van 'ongehuwde' homoseksuelen die in werkelijkheid samenwonen. Ten gevolge van deze adoptie verliest de natuurlijke homoseksuele vader of moeder van de geadopteerde elke vorm van ouderlijk gezag (cfr. art. 365 B.W.). De 'ongehuwde' homoseksuele adoptant vraagt dan de gedeeltelijke overdracht van de uitoefening van het

Bibliotheek van het federale Parlement

Homo-ouderschap

dossier nr. 92 – 01.12.2004

ouderlijk gezag aan zijn samenwonende homoseksuele partner, in de hoedanigheid van een derde die vertrouwenswaardig is.

De wet van 4 maart 2002, die art. 377 B.W. wijzigt, laat aan de vader en de moeder toe de uitoefening van hun ouderlijk gezag geheel of gedeeltelijk over te dragen aan een derde, die een familielid is of een naaste die vertrouwenswaardig is. De ratio legis van deze wetsbepaling was om in nieuw samengestelde gezinnen de uitoefening van het ouderlijk gezag te kunnen overdragen aan de stiefouder, zijnde een vertrouwenswaardige derde. De hypothese van een overdracht aan een homoseksuele derde kwam niet aan bod en werd derhalve ook niet expliciet uitgesloten. Zo hebben enkele eveneens geïsoleerde vonnissen, de overdracht van de uitoefening van het ouderlijk gezag aan homoseksuelen toegestaan. Teneinde de rechtspraak te stabiliseren, worden thans twee arresten van het Hof van Cassatie afgewacht betreffende de adoptie door homoseksuelen en de verdeling van de uitoefening van het ouderlijk gezag met een homoseksuele derde.

Alvorens dit maatschappelijk vraagstuk wetgevend aan te pakken, heeft de Franse regering in juli 2004 beslist een 'Raad tot Analyse van de Maatschappij' op te richten. Deze Raad heeft als opdracht voorstellen en overwegingen ten gronde te formuleren t.o.v. verschillende maatschappelijke kwesties, waaronder de evolutie van het ouderschap, met inbegrip van het homo-ouderschap. Daar voorrang wordt gegeven aan het debat ten gronde, is er thans geen wetsontwerp voorzien.

In de Assemblée Nationale werd door de Groenen in juli 2002 een wetsvoorstel neergelegd. Het werd tot op heden niet behandeld. Gezien het standpunt van de regering is het weinig waarschijnlijk dat het voorstel zelfs maar tot een debat zal leiden.

In Nederland is op 1 april 2001 de nieuwe adoptiewet in werking getreden, waardoor adoptie van een uit Nederland afkomstig kind voor samenwonende, geregistreerde of gehuwde partners van hetzelfde geslacht mogelijk wordt onder dezelfde voorwaarden als voor heteroseksuele partners. Ook adoptie door de partner van de vader of moeder van het kind is mogelijk, ongeacht de seksuele geaardheid.

Indien het kind wordt geboren binnen een relatie van de moeder met een partner van hetzelfde geslacht, dan kan de partner van de moeder direct na de geboorte een adoptieverzoek indienen bij de rechtbank. De éénjarige termijn van verzorging, die normaliter geldt bij stiefouderadoptie, moet dan niet in acht worden genomen. Voor adoptie van kinderen uit het buitenland, geldt de Wet opnemings buitenlandse kinderen ter adoptie. In dit geval dienen de (aspirant-) adoptieouders van verschillend geslacht te zijn. Wel kan één persoon alleen eveneens een adoptieverzoek indienen.

Bibliotheek van het federale Parlement

Homo-ouderschap

dossier nr. 92 – 01.12.2004

Eind 2003 is er in de IIde Kamer een motie aangenomen om interlandelijke adoptie door een paar van hetzelfde geslacht mogelijk te maken en er tevens voor te zorgen dat landen van herkomst die overwegende bezwaren hebben tegen homoadoptie, niet met een dergelijk verzoek worden geconfronteerd. De regering heeft toegezegd een nieuwe enquête over de mogelijkheden van homoadoptie onder de landen van herkomst te vervroegen. Het is eveneens de bedoeling een plan van aanpak voor te leggen inzake interlandelijke adoptie. Daarbij zal aandacht worden besteed aan de openstelling van de Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie aan paren van gelijk geslacht.

Ook werd een rapport 'Evaluatieonderzoek Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie' aan de IIde Kamer bezorgd, waarin de adoptie door paren van gelijk geslacht eveneens aan bod komt.

Naast adoptie bestaat ook de mogelijkheid tot gezamenlijk gezag waarbij één van de ouders samen met zijn of haar partner, ook als ze van hetzelfde geslacht zijn, het gezag uitoefenen over een kind.

Het gezamenlijk gezag wordt meestal toegekend bij rechterlijke beslissing. Sedert 1 januari 2002 is het in bepaalde gevallen ook mogelijk van rechtswege. Dit geldt voor gehuwde of geregistreerde vrouwenparen die tijdens het huwelijk of geregistreerd partnerschap een kind krijgen. Voorwaarde is wel dat er geen andere ouder is.

In Duitsland heeft de Bundestag eind oktober 2004 een wetsontwerp goedgekeurd dat de wet van 16 februari 2001 op het geregistreerd partnerschap voor homoseksuele koppels wijzigt. Enkel wat het ouderlijk gezag betreft, bepaalde deze wet uit 2001 dat, wanneer één van de partners alleen het ouderlijk gezag uitoefent, zijn partner het mede-beslissingsrecht heeft over zaken die betrekking hebben op het dagelijkse leven van het kind. Daarenboven kan hij, in geval van nood, alle maatregelen nemen die het welzijn van het kind vereist, maar hij moet zo snel mogelijk diegene, die het ouderlijk gezag heeft, verwittigen.

Daarenboven voorziet het goedgekeurde ontwerp dat de partner en de ouder, die alleen of samen met de andere ouder, het ouderlijk gezag over een niet-gehuwd kind heeft, samen hun naam kunnen geven aan het kind, door een verklaring af te leggen bij de bevoegde autoriteiten. Het is ook voorzien dat, indien één van de partners alleen een kind adopteert, hij de toestemming van de andere nodig heeft. Tenslotte mag een partner het kind van de andere adopteren.

Deze tekst heeft de goedkeuring van de Bundesrat niet nodig. Het ontwerp voorgesteld door de FDP (Drucksache 15/2477) dat adoptie door een homoseksueel koppel wilde toelaten, werd verworpen.

In Groot-Brittannië werd door de Adoption Act 1976 één ouderadoptie door een homoseksuele man of door een lesbische vrouw mogelijk.

Bibliotheek van het federale Parlement

Homo-ouderschap

dossier nr. 92 – 01.12.2004

De Children Act 1989 maakte het voor de homoseksuele partner van een adoptant mogelijk om door middel van de aanvraag van een 'joint residence order' mee de ouderlijke verantwoordelijkheid voor het kind te dragen.

In 2002 werd de Adoption and Children Act goedgekeurd, die gezamenlijke adoptie door ongehuwde partners van hetzelfde geslacht mogelijk maakt. De desbetreffende artikels van deze wet treden echter pas in werking in september 2005.

Op 18 november 2004 werd de Civil Partnership Act bekrachtigd. Deze wet geeft aan duurzame relaties van partners van hetzelfde of verschillend geslacht een wettelijke basis. Door zich als 'burgerlijke partners' te laten registreren krijgen zulke partners veel van de rechten en plichten die totnogtoe voorbehouden waren voor gehuwde koppels, met name in verhouding tot de kinderen. Zo maakt artikel 75 van de Wet het mogelijk voor een burgerlijk partner om stiefouder te zijn van het kind van zijn partner, ongeacht het geslacht van beide partners. Krachtens artikel 77 kunnen (al dan niet gewezen) burgerlijke partners van rechtswege een verzoek indienen voor een verblijf- of bezoekrecht. Tenslotte voorziet artikel 79 de mogelijkheid voor burgerlijke partners om kinderen te adopteren. Dit artikel is enigszins overbodig, in die zin dat sectie 50 van de Adoption and Children Act 2002 ook reeds in de mogelijkheid van adoptie door ongehuwde koppels (ongeacht het geslacht) voorziet. Een exacte datum voor de inwerkingtreding van deze bepalingen werd nog niet vastgelegd, maar de bedoeling is dat zij ongeveer over één jaar van kracht zullen worden.

In Zweden heeft de Riksdag op 5 juni 2002 het wetsontwerp goedgekeurd dat aan personen van hetzelfde geslacht die een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan, toelaat gezamenlijk het ouderlijk gezag uit te oefenen en samen een kind te adopteren. Ook kan één partner het kind van de andere adopteren.

Zweden heeft ook het Europees Verdrag inzake adoptie van 24.04.1967 opgezegd. Dit Verdrag laat geen adoptie toe door personen van hetzelfde geslacht die een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan. Thans zijn dus alle bepalingen in de wet op het geregistreerd partnerschap die op het vlak van adoptie en ouderlijk gezag discriminerend waren t.o.v. gehuwde koppels, opgeheven. De nieuwe bepalingen zijn in werking getreden op 1 februari 2003.

In Finland is de wet op het geregistreerd partnerschap voor homoseksuelen in werking getreden op 1 maart 2002. Noch gezamenlijke adoptie, noch adoptie van de kinderen van de partner zijn toegestaan. De Minister van Sociale Zaken en Gezondheid heeft op 17 april 2002 een Commissie opgericht, die ermee belast is aandacht te besteden aan het statuut van kinderen binnen koppels die een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan. De Minister stelt voor dat een partner in een geregistreerd partnerschap de kinderen van de andere kan adopteren en dat zij samen een kind zouden kunnen adopteren, wanneer het gaat om een kind uit

Bibliotheek van het federale Parlement

Homo-ouderschap

dossier nr. 92 – 01.12.2004

hun naaste omgeving, wiens leven moet worden gereorganiseerd, b.v. wegens het overlijden van de ouders.

De Minister van Justitie is van oordeel dat deze voorstellen de kern van de wetgeving op de familie raken en dat ze belangrijke principiële vragen doen rijzen. Om die redenen werden de voorstellen in het Parlement nog niet behandeld.

Het ouderlijk gezag kan gezamenlijk worden uitgeoefend door partners in een geregistreerd partnerschap. Het belang van het kind is hierbij doorslaggevend en het wordt door de rechtbank geval per geval beoordeeld.

In 1989 werd in Denemarken geregistreerd partnerschap voor homoseksuele koppels mogelijk. Dit geregistreerd partnerschap had dezelfde gevolgen als het huwelijk, behalve dat adoptie van een kind en ouderlijk gezag uitgeoefend door beide partners niet mogelijk waren.

In 1999 werd de wet op het geregistreerd partnerschap zodanig veranderd dat een partner het kind van de andere partner kon adopteren en daardoor mee het ouderlijk gezag krijgen. Dit geldt ook indien het kind zelf geadopteerd is, met uitzondering van een kind afkomstig uit het buitenland.

In Noorwegen trad de wet op het geregistreerd partnerschap voor homoseksuele koppels in werking in 1993.

Net als in Denemarken werden aan het geregistreerd partnerschap dezelfde gevolgen verbonden als aan een huwelijk, met uitzondering van de mogelijkheid voor de partners om een kind te adopteren en gezamenlijk ouderlijk gezag uit te oefenen. In 2002 werd een wijziging van kracht waardoor één van de geregistreerde partners wel het kind van de andere kan adopteren en daardoor mee het ouderlijk gezag kan krijgen. Indien het hierbij gaat om een buitenlands kind, dan is de adoptie enkel mogelijk als het land van oorsprong van het kind deze adoptie erkent.

In Spanje heeft de regering op 1 oktober 2004 een hervorming van het Burgerlijk Wetboek aangekondigd, waardoor huwelijk en adoptie zonder beperkingen zullen worden toegestaan aan koppels, bestaande uit personen van hetzelfde geslacht.

B. Vansteelandt

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

EUROPESE UNIE

Report of the European Parliament on the situation as regards fundamental rights in the European Union (2003)

<http://www2.europarl.eu.int/omk/sipade2?PUBREF=-//EP//NONGML+REPORT+A5-2004-0207+0+DOC+PDF+V0//EN&L=EN&LEVEL=1&NAV=S&LSTDOC=Y>

Rapport du Parlement européen sur la situation des droits fondamentaux dans l'Union européenne (2003)

<http://www2.europarl.eu.int/omk/sipade2?PUBREF=-//EP//NONGML+REPORT+A5-2004-0207+0+DOC+PDF+V0//FR&L=FR&LEVEL=1&NAV=S&LSTDOC=Y>

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

BELGIË

Wetgeving

- Adoptie

Artikels 343 en volgende van het Burgerlijk Wetboek

- Ouderlijk gezag

Artikels 371 en volgende van het Burgerlijk Wetboek

- Afstamming

Artikels 312 en volgende van het Burgerlijk Wetboek

http://www.just.fgov.be/index_nl.htm (rubriek geconsolideerde wetgeving)

Hangende parlementaire documenten

Wetsvoorstel tot wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek teneinde de adoptie door personen van hetzelfde geslacht mogelijk te maken

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/1144/51K1144001.pdf>

Wetsvoorstel tot wijziging van sommige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, teneinde adoptie door ouders van hetzelfde geslacht mogelijk te maken

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0980/51K0980001.pdf>

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek teneinde adoptie door koppels van gelijk geslacht toe te laten

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0667/51K0667001.pdf>

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek teneinde adoptie door koppels van gelijk geslacht toe te laten

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0666/51K0666001.pdf>

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek teneinde adoptie door koppels van gelijk geslacht toe te laten

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0664/51K0664001.pdf>

Wetsvoorstel tot invoering van het zorgouderschap in het Burgerlijk Wetboek

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0815/51K0815001.pdf>

Wetsvoorstel tot invulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake het zorgouderschap

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0393/51K0393001.pdf>

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

Wetsvoorstel tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake het zorgouderschap

http://www.senate.be/wwwcgi/get_pdf?50331827

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erkenning van de afstamming betreft

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0520/51K0520001.pdf>

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erkenning van de afstamming betreft

http://www.senate.be/wwwcgi/get_pdf?50331957

Rechtsleer

De emancipatie van de holebi's

<http://www.uvv.be/uvv5/pub/cinfo/emanc/pdf/4%20holibi.pdf>

Holebi-ouders. Wat met afstamming en ouderschap?

<http://www.rosadoc.be/site/nieuw/pdf/juridische%20bijdrage/holebi-ouders.pdf>

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

FRANKRIJK

Wetgeving

Burgerlijk Wetboek : art. 343 tot 377-3 (uittreksels)
www.legifrance.gouv.fr (rubriek codes)

Décret n° 2004-666 du 8 juillet 2004 portant création de Conseil d'analyse de la société
www.legifrance.gouv.fr (rubriek Journal Officiel)

Parlementaire documenten

Hangend wetsvoorstel bij de Assemblée Nationale
Proposition de loi tendant à permettre aux couples non mariés d'adopter conjointement un enfant (nr. 112)
<http://www.assemblee-nationale.fr/12/pdf/propositions/pion0112.pdf>

Pers (uittreksels)

Manifeste pour l'homoparentalité (Nouvel Observateur 2004)
<http://archquo.nouvelobs.com/cgi/articles?ad=societe/20041019.OBS9435.html&host=http://permanent.nouvelobs.com/>

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

NEDERLAND

Wetgeving

Burgerlijk Wetboek – Boek 1 (uittreksels)

- Adoptie – art. 227 t.e.m. 232
- Gezag over minderjarige kinderen – art. 245 t.e.m. 253y

Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie

www.wetten.nl

Parlementaire documenten

- Regeling van het conflictenrecht inzake adoptie en de erkenning van buitenlandse adopties : stuk 28457, nr. 18
- Evaluatieonderzoek wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie
<http://www.adoptie.nl/pdf/Wobka.pdf>
- Stuk 28457, nr. 17, nr. 14, nr. 11 en nr. 12
- Homo-emancipatiebeleid : stuk 27017, nr. 7
- Wijziging van enige bepalingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot geregistreerd partnerschap, geslachtsnaam en gezamenlijk gezag : stuk 29353, nr. 1 ,2 en 3

<http://www.overheid.nl>

Commentaar

Adoptie van een kind in Nederland

http://www.justitie.nl/publiek/familie_en_gezin/adoptie_en_pleegkinderen/adoptie_van_een_kind_in_Nederland/index.asp

Gezag, omgang en informatie (augustus 2003)

http://www.justitie.nl/Images/11_9988.pdf

L'homoparentalité (januari 2002)

<http://www.senat.fr/lc/lc100/lc100.html>

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

DUITSLAND

Wetgeving

Gesetz über die eingetragene Lebenspartnerschaft

Neue Fassung ab 01.01.2005

<http://www.lsvd.de/lpartg/inhalt.html>

Alte Fassung bis 31.12.2004

<http://bundesrecht.juris.de/bundesrecht/lpartg/>

Parlementaire documenten

Projet adopté (Drucksache 15/3445)

<http://dip.bundestag.de/btd/15/034/1503445.pdf>

Projet rejeté

<http://dip.bundestag.de/btd/15/024/1502477.pdf>

Commentaar over de ontwerpen

http://www.bundestag.de/bic/hib/2004/2004_258/01.html

http://www.bundestag.de/bic/hib/2004/2004_246/01.html

http://www.bundestag.de/bic/hib/2004/2004_175/04.html

http://www.bundestag.de/bic/hib/2004/2004_042/01.html

Andere commentaar

Mehr Rechte für gleichgeschlechtliche Paare (Bundesregierung- 26.11.2004)

http://www.bundesregierung.de/servlet/init.cms.layout.LayoutServlet?global.navikn_oten=413&link=bpa_notiz_druck&global.printview=2&link.docs=676286

Le « partenariat enregistré » pour les personnes de même sexe en Allemagne fête son premier anniversaire

http://www.bundesregierung.de/servlet/init.cms.layout.LayoutServlet?global.navikn_oten=9192&link=bpa_notiz_druck&global.printview=2&link.docs=89454

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

GROOT-BRITTANNIË

Wetgeving

Civil Partnership Act 2004

<http://www.hmsso.gov.uk/acts/acts2004/20040033.htm#aofs>

Adoption and Children Act 2002

<http://www.hmsso.gov.uk/acts/acts2002/20020038.htm#aofs>

Children Act 1989

http://www.hmsso.gov.uk/acts/acts1989/Ukpga_19890041_en_1.htm#tcon

Rechtsleer

The Civil Partnership Bill (HL): the detail and legal implications, Research Paper 04/65, London, House of Commons, 2004, 41-43.

<http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2004/rp04-065.pdf>

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

ZWEDEN

Wetgeving

Registered partnership Act (SFS 1994 : 1117)

<http://www.homo.se/o.o.i.s/1630>

Rechtsleer

Two parents of the same sex (2003)

http://www.sweden.se/templates/cs/Print_Article_5334.aspx

Homosexual partnership and adoption (Ministry of justice, March 2003)

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/01/62/17/664ab73b.pdf>

Children in homosexual families (Report 2001)

http://www.homo.se/upload/homo/pdf_homo/sou2002-10_summary.pdf

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

FINLAND

Wetgeving

Act on registered partnership (950/2001; amendments up to 1229/2001 included)

<http://www.kampania.org.pl/prawo/ustawy/Ustawa%20finska.pdf>

Adoption Act (153/1985)

<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1985/en19850153.pdf>

Rechtsleer

Act on registration of partnership in force in March (Ministry of Justice –2002)

<http://www.om.fi/tulostus/18266.htm>

Children in registered relationships (Committee reports 2003:10)

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/rekparisuhde/summary.htm>

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

DENEMARKEN

Wetgeving

The registered partnership act

<http://www.civildir.dk/regler/regipartnership.htm>

Rechtsleer

L'homoparentalité (januari 2002)

<http://www.senat.fr/lc/lc100/lc100.html>

Bibliotheek van het federale Parlement
Homo-ouderschap
dossier nr. 92 – 01.12.2004

NOORWEGEN

Wetgeving - Commentaar

The rights of the child-Norway's third report to the United Nations Committee on the rights of the child (2003)

http://odin.dep.no/filarkiv/179166/Barnets_rettigheter_-_engelsk_versjon.pdf

Registered partnership

<http://odin.dep.no/bfd/engelsk/publ/handbooks/004041-120003/dok-bn.html>